

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Складні випадки синтаксичних явищ у шкільному курсі української мови

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Середня освіта (українська мова і література)

Спеціалізація 014.01 Українська мова і література

Спеціальність 014 Середня освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри філології
Протокол № 1
від “31” серпня 2023 р.

м. Коломия – 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Складні випадки синтаксичних явищ у шкільному курсі української мови
Викладач (-і)	К.ф.н., доцент Русакова Ольга Валеріївна
Контактний телефон викладача	-
E-mail викладача	olga.rusakova@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Щовівторка о 13:30-15:00

2. Анотація до навчальної дисципліни

Курс «Складні випадки синтаксичних явищ у шкільному курсі української мови» покликаний ознайомити студентів зі складними випадками функціонування синтаксичних одиниць, що сприятиме досконалому оволодінню українською мовою, ефективному використанню отриманих знань у власному мовленні з метою забезпечення повноти комунікативного процесу, реалізації себе у професійній сфері.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Складні випадки синтаксичних явищ у шкільному курсі української мови» – систематизувати, закріпити й удосконалити знання із синтаксису, проаналізувати найскладніші випадки вживання синтаксичних одиниць та вивчення їх у шкільному курсі української мови.

Завдання: актуалізувати знання з синтаксису та поглибити їх; визначати синтаксичні одиниці відповідно до традиційної граматики та нових тенденцій у сучасному українському мовознавстві; удосконалити вміння й навички аналізу різних типів речень з урахуванням формально-синтаксичного, семантико-синтаксичного, комунікативного аспектів; встановлювати відношення (предикативні, напівпредикативні, суб'єктні, об'єктні, атрибутивні, обставинні, синкретичні, єднальні, присднувальні, градаційні, зіставні тощо) між компонентами, які структурують синтаксичні одиниці; формувати в студентів вміння співвідносити теоретичні знання з практичними потребами сучасної української школи.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології в практичній діяльності.

ЗК 5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України, застосовувати вміння і навички на практиці.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, оволодіння сучасними знаннями, зокрема й іноземними мовами, здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність планувати свій час, працювати автономно, самостійно.

ЗК 9. Здатність працювати в колективі, мотивувати на досягнення мети, приймати

раціональні рішення, створювати психологічно-позитивний клімат, діяти на базі етичних принципів, готовність брати ініціативу на себе.

ЗК 10. Здатність до формування навичок здорового способу життя й гармонійного розвитку людини, збереження довкілля.

ЗК 11. Здатність до побудови та реалізації власної траєкторії навчання упродовж життя (навчання та самоосвіта), коригування власної професійної діяльності в контексті основних професійних вимог до вчителя.

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 13. Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, мати здатність бути критичним і самокритичним, оцінювати та забезпечувати високу якість виконуваних робіт, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 14. Здатність володіти навичками ведення дискусії й наукової полеміки, написання аналітичних і публіцистичних текстів, дотримуватись норм правопису сучасної української мови.

ЗК 15. Здатність поважати погляди представників інших культур, цінувати різноманіття та мультикультурність, враховувати гендерний фактор.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність вести фахову діяльність, дотримуючись професійних стандартів та вимог нормативно-правової бази України, а також внутрішньогалузевих стандартів і документації університету.

ФК 2. Здатність використовувати знання про мову як особливу знакову систему у професійній діяльності, її природу, функції, рівні, впроваджувати інноваційні технології, здійснювати інтегроване навчання.

ФК 3. Здатність вільно оперувати фаховими термінами для виконання професійних завдань, застосовувати у професійній діяльності провідні базові наукові методи, принципи, положення.

ФК 4. Здатність кваліфіковано застосовувати сучасні принципи, підходи, прийоми і засоби формування комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти, реалізовувати навчальні стратегії, що базуються на чітко окреслених критеріях оцінювання знань і досягнень.

ФК 5. Здатність трансферу сучасних наукових досягнень у заклади загальної середньої освіти, у практику викладання української мови та літератури; обміну досвідом професійної діяльності та критичного аналізу власних педагогічних напрацювань.

ФК 6. Здатність до комунікативної взаємодії зі здобувачами освіти, батьками, колегами, здійснення діяльності з організації, проектування освітнього процесу та окремих його складових з урахуванням особливостей типу закладу освіти, індивідуальних та вікових особливостей учнів на основі знань теорій та практики середньої освіти, методик викладання української мови і літератури.

ФК 9. Здатність до створення та формування середовища для забезпечення функціонування інклюзивних форм освіти, уміння працювати в такому середовищі.

ФК 11. Здатність використовувати сучасні методологічні засади предметної спеціалізації, теорії й історії української мови та літератури, дисциплін за вибором мовознавчого та літературознавчого спрямування, орієнтуватися в сучасному українському літературному процесі з настановою на практичне втілення в освітньо-професійній діяльності.

ФК 12. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову в усній та письмовій формі, у спонтанних ситуаціях спілкування, а також застосовувати сучасні методики й освітні технології викладання української мови та літератури для забезпечення якості освітнього процесу в закладах середньої освіти.

ФК 13. Здатність реалізовувати ефективні підходи, принципи, стратегії, технології, методи, прийоми вивчення й викладання української мови та літератури на підставі передового досвіду; розробляти навчально-методичні матеріали для проведення занять (зокрема в інтерактивному режимі).

ФК 17. Здатність творчо використовувати набуті знання із фахових методик, досвід

педагогічної практики тощо у моделюванні професійної діяльності вчителя-словесника стосовно новітніх тенденцій розвитку, зокрема й нової української школи.
ФК 18. Дотримуватись принципів академічної доброчесності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
Практичні заняття	36
Самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	014 Середня освіта	4	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Синтаксис як розділ граматики. Синтаксичні школи. Проблематика аналізу синтаксичних одиниць: традиція та новаторство. Специфіка вивчення синтаксису в програмі ЗЗСО (5-9 класи)	2	2	8
Тема 2. Формально-синтаксичний, семантико-синтаксичний та комунікативний підходи до аналізу простого речення.	2	2	8
Тема 3. Складні випадки аналізу головних членів простого двоскладного речення. Типи підметів. Складений іменний підмет, засоби вираження.	2	2	8
Тема 4. Типи присудків. Складений дієслівний присудок, засоби вираження. Інфінітив як компонент складеного дієслівного присудка та як другорядний член речення.	2	2	8
Тема 5. Труднощі визначення другорядних членів речення. Явище синкретизму		4	8
Тема 6. Односкладні речення. Складні випадки розмежування головних членів односкладних речень. Односкладне речення чи двоскладне неповне?	2	2	8
Тема 7. Просте ускладнене речення. Однорідні та відокремлені члени речення. Пунктуація	2	4	8
Тема 8. Уточнюючі члени речення. Вставні та вставлені конструкції. Звертання. Пунктуація.	2	2	8
Тема 9. Особливості синтаксичного аналізу простого неускладненого та ускладненого речення	2	2	8
Тема 10. Аспекти вивчення складного речення. Ознаки, засоби зв'язку. Типи складних речень. Обсяг вивчення синтаксису складного речення в 9 класі ЗЗСО	2	2	8
Тема 11. Складносурядне речення. Синтаксичні зв'язки і синтаксичні відношення між компонентами складносурядних речень. Типи складносурядних речень. Пунктуація	2	2	8
Тема 12. Складнопідрядне речення. Сполучники підрядності і сполучні слова. Визначення членів речення у	2	2	8

підрядній частині. Класифікація складнопідрядних речень.			
Тема 13. Складнопідрядні речення з кількома підрядними. Труднощі побудови схем та аналізу.		4	8
Тема 14. Безсполучникові складні речення. Інтонація. Пунктуація	2	2	8
Тема 15. Конструкції з чужим мовленням. Цитування.		2	8
ЗАГ.:	24	36	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – залік. Максимальна оцінка – 100 балів (оцінки за практичні заняття – 50 балів, максимальна оцінка за залік – 50 балів). Оцінювання здійснюється за національною шкалою ECTS на основі 100-бальної системи. (Див.: Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).
Вимоги до письмових робіт	Дві письмові контрольні роботи (розгорнуті відповіді на теоретичні питання, тестові питання, синтаксичний розбір) на 9 та 18 практичних заняттях для здобувачів денної форми навчання; виконання запропонованих завдань (електронний варіант) для здобувачів освіти заочної форми навчання за 10 днів до заліково-екзаменаційної сесії. Максимальний бал з окремих видів роботи – 5.
Практичні заняття	Підготовка до занять відповідно до переліку питань та завдань на кожне практичне заняття, тестування на платформі дистанційного навчання. Максимальний бал за практичне заняття – 5, максимальний бал за тест – 100.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання не менше 50 % завдань.
Підсумковий контроль	Форма контролю – письмовий залік.

7. Політика навчальної дисципліни

Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Академічна доброчесність. Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відвідування занять. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено [Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#). Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача щовівторка до 15.00.

Неформальна освіта. Порядок зарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з мовознавства на платформах Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Повторне вивчення дисципліни. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до [Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін \(кредитів ECTS\)](#) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу. Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>.

8. Рекомендована література

1. Бевзенко С.П., Литвин Л.П., Семеренко Г.В. Сучасна українська мова. Синтаксис. – К.: Вища школа, 2005.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ, 1993.
3. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис. Донецьк, 2001.
4. Кадочнікова О. Синтаксис сучасної української літературної мови: збірник вправ і завдань. Національний університет "Києво-Могилянська академія", кафедра української мови. К., 2015. 110 с.
5. Слинко І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. Київ, 1994.
6. Український правопис. Харків: Фоліо, 2019. С. 161 – 205.
7. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ, 2004

Викладач Ольга РУСАКОВА, доцент кафедри філології